

Dr.h.c. prof. MUDr. Maciej Banach, PhD.

Gratiarum actio

Je mi nesmiernou ct'ou, že mi bol dnes udelený titul Doctor honoris causa na vašej univerzite.

Pre mňa to znamená aj veľkú zodpovednosť a povinnosť ďalšej usilovnej práce s cieľom propagovať vedu, najmä tú, ktorú zastupujem – preventívnu kardiológiu a lipidológiu, v Poľsku, v Európe, osobitne v jej strednej a východnej časti, a na celom svete. Vo svojej krátkej prednáške by som sa chcel zamerať na niekoľko vecí, ktoré sú pre mňa veľmi dôležité, aby som potvrdil, že každý môže dosiahnuť úspech kdekoľvek na svete. Aby sa tak stalo treba splniť niekoľko jednoduchých podmienok – musíme byť ambiciózní, operatívni, vždy hľadať riešenia a stále klásť otázky. V súčasnosti často hovorím svojim zverencom, spolupracovníkom a kolegom dva dôležité výroky, ktoré ma sprevádzajú počas môjho profesionálneho života: „ak sa o niečo nepokúsite, nikdy to nezískate“ a „môžete zlyhať, ale ak ste konali najlepšie, ako ste vedeli, napokon zvíťazíte – je len otázkou času.“

Najprv by som sa chcel na chvíľu sústrediť na otázku mentorstva. Ja som nikdy nemal skutočného mentora. Našťastie som sa nebál kladenia otázok. Na svojej profesionálnej ceste som sa stretol s vynikajúcimi ľuďmi, medzi inými aj s prof. Dimitriom P. Mikhailidisom z University College v Londýne, s ktorým spolupracujem už posledných 15 rokov, a s prof. Marianom Zembalom, vynikajúcim kardiochirurgom, predtým pôsobiacim na Ministerstve zdravotníctva Poľska, ktorí mi ukázali, že ak tvrdo pracujete, zabudnete na nezdary, no najmä, ak sa zo svojich neúspechov dokážete poučiť, je možné naozaj všetko. Toto sú príklady skvelých mentorov, akých želám všetkým. Prečo je také dôležité byť mentorom?

Pretože môžete vytvoriť skupinu ľudí, ktorí sa budú intenzívne venovať vašej spoločnej práci, pretože takto môžete svojim mladším kolegom pomôcť vyhnúť sa chybám, ktoré ste urobili, môžete im aj ukázať najlepší spôsob ich vedeckého a profesionálneho rozvoja, a napokon sa môžete učiť od nich rovnako, ako sa oni učia od vás. Majte, prosím, na zreteli, že žijeme v ére internetu, sociálnych médií, umelej inteligencie, strojového učenia, podnikateľskej inteligencie atď. Naozaj o tom viete viac ako vaši študenti, ktorí tieto nástroje používajú takmer od narodenia? A čo telemedicina, lekárske hry, metódy gamifikácie? Iba spoločne, spojením medzigeneračných síl, môžete vy a váš tím dosiahnuť veľký úspech! Preto sa musíte snažiť byť najlepším mentorom! Ale nezabudnite, že keby ste chceli byť dobrým mentorom, musíte sa čas od času naučiť byť zverencom. Prečo som hneď na začiatku začal s problematikou mentorstva? Pretože v Poľsku a v mnohých európskych krajinách, najmä v krajinách strednej a východnej Európy, neexistuje žiadna tradícia mentorstva. Prečo?

Pretože vždy existoval ten hlúpy strach, že by ma náš mladší Spolupracovník mohol nahradiť na pozícii vedúceho katedry, oddelenia, že bude lepším praktickým lekárom, že bude mať viac pacientov, že bude mať lepšie štúdie, granty, atď. Zvyčajne sa obklopujeme omnoho slabšími ľuďmi, pretože sa bojíme tých, ktorí sú alebo by mohli byť lepší, ako sme my!

Preto sú univerzity z tejto časti sveta vo svetových rebríčkoch veľmi nízko. Ak zistíte, že niekto pri vás je lepší ako vy, skúste sa mu odborne vyrovnáť, učte sa od neho, spolupracujte s ním, ale nebojte sa ho a nesnažte sa ho obmedzovať, berúc do úvahy skutočnosť, že máte lepšie postavenie. Iba vtedy, keď pracujete so skutočnými vodcami, budete tiež vodcom, ale ak pracujete s priemernými ľuďmi, budete „vodcom“ iba na svojom pracovisku. Rovnako dôležitou otázkou, ktorá je v skutočnosti úzko spojená s mentorstvom, je účinná spolupráca. Z môjho pohľadu je spolupráca kľúčom k úspechu, kľúčom k rozvoju seba samého, kľúčom k efektívnemu uskutočňovaniu našich nápadov.

Od samého začiatku som mal veľmi širokú vedeckú a odbornú spoluprácu. Teraz, po mnohých rokoch, sa ma moji kolegovia často pýtajú, ako je možné, že vás dobre poznajú všade na svete, od USA, Kanady cez Francúzsko, Spojené kráľovstvo, Bulharsko, Nórsko, Estónsko, Uzbekistan, Taiwan po Japonsko. V skutočnosti nepoznám reálnu odpoveď na túto otázku, pretože pre mňa je bežné spolupracovať so všetkými, zhromažďovať ľudí okolo seba a vyhľadávať ľudí na spoluprácu pri všetkých nových projektoch. Spomínam si, že keď som sa pokúsil požiadať o svoj prvý grant v poľskom Národnom stredisku pre vedu, nemohol som nájsť poľského experta, ktorý by mi pomohol pri príprave metodiky. Tak som napísal asi 100 e-mailov odborníkom, ktorých som jednoducho našiel na Medline, ktorých som poznal iba z vedeckých prác, ľudí vysoko uznávaných na medzinárodnej úrovni. A prečo 100 e-mailov?

Pretože som jednoducho chcel mať odpoveď aspoň od jedného z nich, aby ma podporil, a bol som veľmi prekvapený, keď som zbadal odpovede od takmer tridsiatich z nich! S väčšinou z nich mám

stále veľmi úzku spoluprácu, s niekoľkými som sa dokonca spriatelil. Takže sa nikdy nebojte opýtať sa, väčšina ľudí je veľmi ochotná vás podporiť! V našich krajinách sa musí zmeniť aj mentalita! Potrebujeme oveľa otvorenejšiu spoluprácu, pretože keď chceme robiť výskum iba na svojom oddelení, budeme odsúdení na neúspech! Iba spoločné nápady, multicentrické projekty nám poskytujú radosť z vedeckej práce a z výsledkov, ktoré je niekedy ťažké predvídať, samozrejme z pozitívneho hľadiska.

Berúc do úvahy miesto, kde sa mi práve dostalo tej úžasnej pocty – Doctor honoris causa, skontroloval som tiež, kedy som začal svoju spoluprácu, a som si istý, že môžem povedať aj priateľstvo s profesorom Pellom, s Danielom. Bolo to 24. augusta 2013, keď som mu napísal e-mail, v ktorom som navrhol rozsiahlu vedeckú a vzdelávaciu spoluprácu medzi poľskou Asociáciou pre lipidy, ktorú som založil pred dvoma rokmi, čo bolo v spolupráci s Národnou asociáciou pre lipidy v USA a Slovenskou asociáciou aterosklerózy. Odpovedal po niekoľkých hodinách! A od tej doby máme veľmi plodnú spoluprácu, a čo je rovnako dôležité, vieme, že by sme sa mohli vždy jeden na druhého spoľahnúť. Takže – pamätajte – viacodborová, multicentrická a nakoniec medzinárodná spolupráca sú kľúčom k úspechu v každej oblasti!

Nakoniec by som vás chcel uistiť, že ak chcete dosiahnuť úspech, musíte byť jednoducho odvážni! Aká je definícia odvahy v našom profesionálnom živote? Je to schopnosť prijímať ťažké rozhodnutia a riešiť problémy, je to schopnosť prijímať aj (takmer) nemožné úlohy, je to schopnosť zmeniť miesto svojej práce, aby sa ďalej rozvíjala, je to schopnosť ísť niekedy proti vetru. Preto som sa stal, podľa môjho najlepšieho vedomia, v Poľsku najmladším docentom v medicíne vo veku 30 rokov, riadnym profesorom vo veku 36 rokov, najmladším námestníkom štátneho tajomníka v poľskej vláde na Ministerstve vedy a vysokoškolského vzdelávania vo veku 33 rokov, a preto som v roku 2011 založil Poľskú asociáciu pre lipidy (PoLA) s takmer 500 členmi, následne v roku 2012 Skupinu na metaanalýzu lipidových a krvných tlakov (LBPMC) v roku 2012 (ide o skupinu s vyše 150 odborníkmi z celého sveta s cieľom preskúmať najdôležitejšie problémy v oblasti lipidových porúch, hypertenzie, výživy a kardiovaskulárneho rizika) a napokon v roku 2015 Medzinárodný panel odborníkov na lipidy (ILEP), ktorý bol založený s cieľom pripraviť odporúčania v oblasti preventívnej kardiológie v tých najviac diskutabilných otázkach, ktoré nie sú obsiahnuté v aktuálnych usmerneniach. Chcel by som zdôrazniť, že v skupine LPBMC aj ILEP je členom riadiaceho výboru aj prof. Daniel Pella. Nakoniec som sa aj preto rozhodol prijať výzvu a v roku 2013 som sa prihlásil do výberového konania a stal som sa riaditeľom 2. najväčšej nemocnice v Poľsku – Poľskej nemocnice pre zdravie matky – Výskumného ústavu (PMMHRI) napriek tomu, že mi všetci hovorili, že to je „mission impossible“. Pritom v roku 2017 som na Ústave založil think-tank „Inovácia pre zdravie“, ktorý združuje šesť hlavných ústavov medicínskeho výskumu v Poľsku a viac ako 50 najväčších zástupcov podnikateľského odvetvia v Poľsku v oblasti medicíny s hlavným cieľom robiť inovácie v oblasti medicíny v Poľsku. Už po dvoch rokoch je think-tank považovaný za jedného z najdôležitejších aktérov v oblasti medicíny a inovácií v Poľsku.

Hovorím o tom a uvádzam tieto príklady len preto, aby som vám ukázal, že sa nemôžete báť realizovať svoje profesionálne plány a sny. Môžete zlyhať, niekedy je potrebné počkať, ale ak naozaj chcete a tvrdo pracujete, máte veľký tím angažovaných ľudí, načúvate svojim mentorom a pokúšate sa byť najlepším mentorom pre svojho mladšieho kolegu, uplatňujete širokú spoluprácu, zakaždým budete úspešní – je to len otázkou času.

Vždy si verte a usilujte sa realizovať všetky svoje plány a profesijné sny! Je oveľa lepšie myliť sa v snoch, ako ostať stáť s neuskutočnenými ambíciami.

Ešte raz ďakujem! Je pre mňa skutočne veľkou cťou, že som dnes tu.

Dr.h.c. prof. MUDr. Maciej Banach, PhD.